

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: IV

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "IV", i Heiberg, Johan Ludvig: *Poetiske Skrifter*, udg. af Carl S. Petersen , 1931-32, s. XIII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heiberg_bind03-shoot-idm140684021705248/facsimile.pdf (tilgået 12. maj 2021)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter

i langt mere outrøret Grad. Forøvrigt behandles hun med al Ridderlighed af Forfatteren, selvom det er ganske klart, at hans Hjærte er ved Judita, der (ligesom Heibergs Moder Fru Gyllenbourg) om sig selv siger, at hun er »ubetydelig«, skønt hun ikke er det, og som har udviklet sin rige Menneskelighed under et inderligt Samliv med Naturen.

Stykket blev indleveret anonymt til Teatret og opført anonymt, første Gang den 5te Februar 1847, med Fru Heiberg som Judita, en Rolle, hun havde meget kær, og som hun spillede aldeles fortræffeligt. Det har sikkert moret Heiberg af Bladenes Anmeldelser at faa sin Mening om deres kritiske Skarpsindighed bekræftet. Hvad skrev ikke »Københavnsposten«? »Forfatteren af »Valgerda« er talentfuld, — et Ord, vi næsten ansee for nedsættende for en Digter — han er sleben, men uden æstetisk Dannelse, uden højere poetisk Sands«!

IV

Da Krigen kom i 1848, og det kj. Teater efter Tilskyndelse af Skuespiller N. P. Nielsen paatænkte Opførelsen af Sanders gamle Sørgespil »Niels Ebbesen«, nedlagde Heiberg overfor Direktionen en bestemt Protest derimod. Det var i hans Øjne »en Udfordring og dobbelt anstødelig i dette vigtige Øieblik, da det store Spørgsmaal svæver paa Sværdødden, og man fra Time til Time venter Efterretning om det endnu uvisse Udfald. Jeg maa ogsaa betragte den reglementerede Afsyngen af Nationalsange i Theatret som forkastelig, og — naar den kommer i Stedet for Ouverture — tillige som smagløs. Theatret kan i denne Tid gavne og styrke Na-

tionaliteten ved at give Publicum opmuntrende, re-
creerende Forestillinger, hvorved det Politiske kan
glemmes, hvorved der kan udhviles efter de Tanker,
hvorfra man ellers ikke kan løsrive sig. Dette vil
for Øieblikket være dets nyttigste, ædleste, værdig-
ste Bestemmelse.«

Det var ud fra denne Optattelse, at Heiberg i
1849 gav sit Bidrag til Tidens Krigspoesi med sine
»Gadeviser«. Han forstod ved dette Ord »Viser,
der behandle saadanne Emner, som ere i Folke-
munde«. Der er, siger han i Forerindringen til dem,
»hos ethvert livligt Folk en Trang til ligesom at be-
fri sig fra sine egne øieblikkelige Interessers Tryk,
ved at lade Kunsten bemægtige sig dem og lette
deres Byrde. De mere plastiske Digtarter, og for-
nemmelig den dramatiske, hvori den rene Nydelse
meget beroer paa, at man som Tilskuer ikke selv
er afficeret af det behandlede Stof, ere ganske uskik-
kede dertil. Men i den lyriske Strøm synker det
Tunge tilbunds, og Stoffet taber sin stofagtige Na-
tur. Derfor tør den lette og flygtige Sang give sig
i Kast med det Stof, der gjærer og bruser om os,
thi for den er der idetmindste Mulighed for at gjøre
et Greb deri, som ikke nødvendigt maa være et
Misgreb.

Saaledes forstaaet behøver Gadevisen ikke at inde-
holde det pøbelagtige Element, som ved hiin Be-
nævnelse gjerne fremtræder for Tanken, thi ogsaa
den er en Digtart, der har sit Ideal, som nok kan
fortjene, at man gjør Forsøg paa at fremstille det
i en Form, der svarer til National-Characteren, og
som følgelig udelukker bramarbaserende Udgydel-
ser, der minde om Jacob von Tybo, og snarere

characterisere tyske Pralere end beskedne og besindige Danske.«

Disse Krav tør de heibergske Gadeviser siges at have gjort Fyldest. —

Da Oehlenschläger i Slutningen af 1849 fejrede sin 70-aarige Fødselsdag, bragte Heiberg ham i Digtet »Den yngre Digterskole« sin oprigtige og hjærtelige Hyldest. De følgende syv Aar, da han som Direktør styrede det kgl. Teater, en Periode, der blev den mest stormfulde i dets Historie, og som endte med hans Nederlag, levnedes der ham hverken Tid eller Lyst til poetisk Virksomhed. Ogsaa efterat være traadt tilbage forholdt han sig tavs, og kun Efterretningen om, at Adelaide de Bombelles, hans Ungdomselskede, var død, fremkaldte endnu et Digt fra hans Haand, Sørgedigtet, der tryktes 1857 i »Adresseavisen«.

Selv døde Heiberg d. 25. August 1860, 70 Aar gammel. Da Efterretningen om Dødsfaldet naaede H. C. Andersen, som var i Udlandet, skrev han til Fru Henriette Collin: »Min første Tanke var Erindringen om al den Venlighed — især i tidligere Tid, dog ogsaa i den allersidste —, han var kommen mig imøde med, og jeg huskede paa hans Ord til mig engang, da jeg beklagede mig for ham, at han var for streng mod mig offentligt; han sagde venligt: »De er dog en stor Digter; vi gaae forskjellige Veje, men vi gaae til det samme Maal!«, og de Ord vare Meget, sagte af ham den Gang; Verden vil maaskee dømme anderledes.«

Det gør Verden næppe. Eftertiden har tilkendt Andersen Prisen, men den vil ogsaa værdsætte Klarheden og Mandigheden i Heibergs Digtning.

CANTATE
VED
UNIVERSITETETS FEST
I ANLEDNING
AF
REFORMATIONENS INDFØRELSE
SAMT
RECTORSKIFTET
(1839)